

М. І. Диба, д-р екон. наук, проф., А. П. Стрижак, ДВНЗ “Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана”

ПРОБЛЕМИ КАПІТАЛІЗАЦІЇ ВІТЧИЗНЯНИХ БАНКІВ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

У сучасних економічних умовах зі значним посиленням ролі фінансового сектору зросли вимоги до банків. Високий рівень капіталізації банківської систем є ознакою стабільної держави, тому розуміння проблем, пов'язаних із його ефективним формуванням і доцільним використанням, є надзвичайно важливим, особливо в період фінансово-економічної нестабільності в державі.

Статутний капітал банків формується лише національними грошима, враховуючи наслідки останньої банківської кризи (девальвація національної валюти становила 60%), можна зробити висновок, що корпоративні права, які набувають власники банків в умовах девальвації національної валюти, знецінились.

За умов фінансової кризи питання вибору джерел капіталізації набули особливої гостроти. Так, недостатність внутрішніх джерел – рівня прибутку, не дає змоги значно збільшувати капітал за рахунок його капіталізації, оскільки у 2009 році збитки банківської системи були зафіксовані на рівні 38,5 млрд. грн.

У нинішній ситуації одним зі шляхів розв'язання цієї проблеми є збільшення капіталу за рахунок субординованого боргу від іноземних інвесторів, але в цьому випадку виникає проблема надмірної присутності іноземного капіталу. Так, за станом на 01.01.2011 частка іноземного капіталу у статутному капіталі банків становила 40,6 %. У той же час при такому високому показнику присутності іноземних банків спостерігається тенденція поступового відтоку іноземного капіталу із банківської системи України, що пояснюється різким падінням рівня рентабельності банківського бізнесу. Провести залучення субординованого боргу можна також шляхом випуску власних боргових зобов'язань (деPOSITНИХ сертифікатів, облігацій), проте таким джерелом, як правило, можуть користуватися лише великі за розмірами установи, яким довіряють інвестори.

Одним зі шляхів розв'язання проблеми підвищення капіталізації банківської системи України є централізація банківської системи за допомогою угод злиття та поглинання банків. За останні роки спостерігалось приєднання менших банків до більших із подальшим припиненням функціонування менших банків. Слід при цьому зауважити, що при об'єднанні малих банків виникають проблеми поєднання інтересів акціонерів банків (ризик втрати контролю над своєю власністю) та співпраці менеджменту об'єднаного банку (ризик втрати висококваліфікованих управлінців). В Україні процес об'єднання малих банків поки не набув широкого застосування.

Підсумовуючи, можна зробити висновок, що в тих умовах, в яких на сьогодні опинилася банківська система України, банківська діяльність повинна мати виробничий характер, а не спекулятивний, при цьому до основних напрямів зростання рівня капіталізації банківської системи слід віднести:

- створення банківських об'єднань та злиття банків у фінансові, банківські холдингові групи або корпорації;
- запровадження податкових пільг на прибуток банків, який направляється на збільшення капіталу;
- створення умов для зменшення ризиків у банківській діяльності та поліпшення інвестиційного клімату;
- стимулювання механізмів довгострокового кредитування;
- підвищення ролі фондового ринку та удосконалення функціонування валютного ринку;
- розробку стратегії виходу з ринку неплатоспроможних банків шляхом їх ліквідації чи реорганізації.